

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

<i>Стоян Анна Василівна</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАНДАРТІВ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ	80
---	----

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Завальнюк Володимир Васильович</i> ВПЛИВ ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ НА СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	83
<i>Мельничук Ольга Степанівна</i> СУЧАСНА ПРАВОВА ДОКТРИНА: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ.	85
<i>Антошина Ірина Володимирівна, Завальнюк Ірина Володимирівна</i> ПРАВО ТА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ.	88
<i>Кобко-Одарій Вікторія Сергіївна</i> ТИПОЛОГІЯ ПРАВОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ.	89
<i>Ковбасюк Степан Валерійович</i> РІЗНОВИДИ ІНСТИТУЦІЙНОГО АНАЛІЗУ В МЕТОДОЛОГІЇ ДЕРЖАВОЗНАВСТВА	92
<i>Кормич Анатолій Іванович</i> ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	94
<i>Кравченко Сергій Петрович</i> НАЦІОНАЛЬНА ПРАВОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ВИМІРИ.	96
<i>Личко Валерія Сергіївна</i> ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ВІДКРИТІ БАЗИ ДАНИХ ЯК РЕСУРСИ ПРАВНИЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	99
<i>Рязанов Михайло Юрійович</i> СПАДКОЄМНІСТЬ І ПРАВОВА СПАДЩИНА: ЗВ'ЯЗОК У РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	101
<i>Тищенко Юлія Валеріївна</i> ПРАВОВИЙ МІФ ЯК ФЕНОМЕН МЕДІАКУЛЬТУРИ	103
<i>Чувакова Ганна Михайлівна</i> АСПЕКТИ ТА КРИТЕРІЇ ДЕФЕКТНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ	106
<i>Іванчук Віра Євстафіївна</i> НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ ПРАВОВОГО МОНИТОРИНГУ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ	108
<i>Березневич Вікторія Олександрівна</i> МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	110
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ	112
<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ЕВОЛЮЦІЯ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ: ВІД НАРОДНИХ РУХІВ ДО СУЧАСНИХ ІНСТИТУТІВ	114
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ КОДИФІКАЦІЇ	116
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	118
<i>Одарій Віктор Віталійович</i> НЕТИПОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА В РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ	121
<i>Слюсаренко Катерина Русланівна</i> ПРАВО БІОЕТИКИ ЯК НОВИЙ НАПРЯМОК СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ	123

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> АВСТРИЙСЬКИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС 1797 Р.: ГЕНДЕРНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	126
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРАВОВОГО СТАТУСУ «ЗНАТНОГО (ЗНАЧНОГО) ВІЙСЬКОВОГО ТОВАРИСТВА»	128
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У ПОЛЬЩІ ТА В РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ.	129
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> СТАНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ.	132
<i>Шершенкова Вікторія Анатоліївна</i> ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	135
<i>Войцехівська Дарина Юріївна</i> ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОГО ЦАРАТУ ЩОДО КАТОЛИЦЬКИХ ГРОМАД ПІВДНЯ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – ХІХ СТ.	137

те, не дивлячись на ці виклики, Україна продовжує рухатися вперед у побудові демократичного суспільства. Важливими кроками в цьому напрямку є реформи в сфері правосуддя, зусилля у боротьбі з корупцією та підвищення громадської участі у прийнятті рішень.

Заключною думкою є те, що еволюція демократії в Україні є складним та багатограним процесом, який вимагає постійного вдосконалення та розвитку. Незважаючи на виклики, з якими стикається країна, важливо пам'ятати про постійне прагнення громадян до демократії та свободи, що становить основу для подальшого успіху демократичної України.

Ключові слова: еволюція демократії, суспільство, народні рухи, незалежність.

Keywords: evolution of democracy, society, popular movements, independence.

Дараган Євген Олександрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальної теорії права та держави*

ДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ КОДИФІКАЦІЇ

Враховуючи складність правової природи феномену кодифікації та її результатів (кодифікованих актів), дана проблематика не втрачає своєї актуальності, особливо в контексті невідпинного технологічного розвитку, євроінтеграційних та глобалізаційних процесів.

Проблеми кодифікації норм права розглядалися у працях зарубіжних та вітчизняних вчених таких, як: В. О. Антоненко, В. В. Дудченко, Р. Кабріяк, Т. Мейєр, С. Є. Морозова, Є. В. Погорєлов, С. В. Петков, О. Я. Рогач, Г. М. Сарібаєва, В. І. Труба та ін. В той же час, підкреслюючи значний інтерес науковців, варто зазначити, що триваюча дискусійність стосовно окремих питань кодифікації, особливо, що стосується її приватно-правових аспектів, сприяє подальшим науковим дослідженням.

Враховуючи зазначене, вбачаємо за доцільне особливу увагу приділити дослідженню так званої неофіційної кодифікації, яка має значний вплив на правотворчу діяльність та розвиток правової системи в цілому. Вважається, що саме неофіційна форма такої діяльності, розкриває сутність кодифікації як правового феномену, оскільки вона передуює офіційній і є основою для її здійснення, а не навпаки. Відповідно, приходимо до висновку, що кодифікована норма, до того часу як вона інтегрувалась у положення кодексу не обов'язково мала бути нормою закону (прикладом норми звичаєвого права або положення із судової практики).

Як правило, при пошуці рішень проблем, пов'язаних з кодифікацією, простежується тенденція розгляду цього явища виключно з позиції позитивістського праворозуміння як до самого поняття «кодифікація», так і до практичної реалізації кодифікаційних процедур. І в цьому, на нашу думку, криється першопричина неповноти розуміння та обмеженості використання кодифікації як реально діючого інструменту для вдосконалення правового регулювання.

У Великій українській енциклопедії кодифікація законодавства визначається як: «особливий вид систематизації законодавства, що здійснюється шляхом перероблення та зведення у процесі нормотворчості норм права, які містяться в різних нормативно-правових актах, у логічно узгоджену, побудовану на наукових принципах систему й створення на цій основі нового єдиного нормативно-правового акту» [1, с. 71].

Таке визначення звертає нашу увагу на кодифікацію, як на діяльність органів державної влади, що спрямована на впорядкування нормативних актів. Тобто, виходить, що суб'єкт здійснення кодифікації — парламент, відповідно, об'єктом, перш за все, виступають нормативні акти. В цьому контексті інтерес представляє позиція стосовно того, що «держави часто використовують кодифікацію для того, щоб зафіксувати звичаєві міжнародні правові норми для власної вигоди на шкоду загальному добробуту [2].

Зазначене вбачається достатньо радикальною точкою зору, проте й така має місце бути. Тож, варто зосередитись на тому, що кодифікація здійснюється не тільки у публічно-правовій, але й, перш за все, у приватно-правовій сфері.

Поділ кодифікації на офіційну й неофіційну здійснюється не вперше. Відмічається, що його здійснив ще Р. Кабріяк, за яким: «...перші кодифікації мають неофіційне походження. Найчастіше вони є результатом зусиль суддів, адвокатів, які прагнуть систематизувати правові норми, щоб полегшити їх застосування та розповсюдження, або просто впорядкувати» [3, с. 39].

Це підтверджують і результати досліджень сьогодення. Прикладом, Г. М. Сарibaєва згадує про неофіційну систематизацію адміністративного законодавства у сфері охорони здоров'я в Україні, яку авторка умовно поділяє на ту, що здійснюється: науковими установами, закладами вищої освіти та їх структурними підрозділами, видавництвами, професійними медичними громадськими об'єднаннями тощо [4, с. 121].

Загальновідомо, що суб'єктами здійснення правотворчої діяльності є не тільки органи законодавчої влади. До того ж, систематизації можуть підлягати будь-які правові акти, а не тільки закони. Історично перші кодифіковані акти включають до свого складу, перш за все, звичаї та традиції. Така позиція повертає нас до природніх витоків права, до його справжньої сутності, до його «духу». Це, в свою чергу, надає можливість розглядати кодифікацію ширше, як зведення різноманітних діючих норм в єдину систему.

В цьому контексті В. В. Дудченко у дослідженні щодо загальних принципів кодифікації обґрунтовує необхідність переосмислення традиційних концепцій кодифікації з їх детальною регламентацією на користь складання кодексів загальних принципів. У підсумку це засвідчує про перегляд смислового значення концепту кодифікації. Рекодифікація, без сумніву, утворює фундаментальну перспективу подальшого опрацювання обраної проблеми [5, с. 80].

Зазначену позицію (стосовно рекодифікації) підтримують і фахівці галузевих правових наук. Відтак, В. І. Труба та С. Є. Морозова в контексті розгляду теоретичних питань рекодифікації приватного законодавства зазначають: «Питання рекодифікації ЦК України не було б настільки актуальним сьогодні, якби спільними зусиллями сотень фахівців країн Європи не були віднайдені оптимальні і глобально-дієві правові рішення для багатьох сфер приватноправових відносин. Однак перед нами стоїть нагальне завдання не лише гармонізації національного законодавства із правом ЄС, а й внутрішньої уніфікації правових норм» [6, с. 89].

Досліджуючи кодифікацію, ми звертаємось до досвіду європейських країн, що є абсолютно логічним, адже континентальне право більш систематизоване, а кодифікований характер права є основною особливістю правових систем держав, що входять до континентальної правової сім'ї. Для правових систем, які належать до англо-саксонської правової сім'ї, кодифікація не характерна, хоча іноді вона зустрічається (прикладом, у США).

Модернізація й удосконалення права є метою рекодифікації відповідно сучасним потребам і цінностям. Це може сприяти підвищенню ефективності та прозорості правової системи, що важливо для розвитку суспільства.

Неофіційна кодифікація представляє собою діяльність зі систематизації та упорядкування правових норм, що здійснюється приватними особами, які не мають спеціальних повноважень, поза офіційними законодавчими процедурами. Таку діяльність можуть здійснювати як фізичні особи (юристи науковці і практики), так і юридичні особи (громадські організації, академічні установи тощо). Неофіційна кодифікація хоча й не має загальнообов'язкового характеру і не забезпечується державним примусом, проте, є важливим інструментом для удосконалення практики правотворчого та правозастосовного процесів.

Неофіційна кодифікація згадується й в контексті упорядкування норм міжнародного приватного права. Актуальний напрям в кодифікації полягає у формуванні комплексних автономних систем, що здатні об'єднувати раніше розрізнені елементи. Не виключено, що до

таких процесів будуть задіяні штучні технології. Вищевикладене є свідченням надзвичайної актуальності теми і предметом для подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки» / уклад.: В. Л. Бабка, М. М. Шумило ; за ред. А. М. Киридон. Київ : Держ. наук. установа «Енцикл. вид-во», 2017. 152 с. URL: https://ev.vue.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Law_full.pdf
2. Meyer T. Codifying custom. *University of Pennsylvania Law Review*. 2012. Vol. 160, N 4. P. 995–1069. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1963248
3. Антоненко В. О. Кодифікація як самостійна форма систематизації правових джерел. *Форум права*. 2009. № 3. С. 35–42.
4. Саригаєва Г. М. Адміністративно-правове регулювання у сфері охорони здоров'я: теоретико-правові засади систематизації нормативно-правових актів : дис. ... д-ра юрид. наук. Запоріжжя, 2019. 463 с.
5. Дудченко В. В. Загальні принципи кодифікації. *Наукові праці Одеської національної юридичної академії*. Одеса, 2009. Т. 8. С. 72–80.
6. Труба В. І., Морозова С. Є. Теоретичні питання рекодифікації приватного законодавства. *Правова держава*. 2020. Вип. 38. С. 86–91.

Ключові слова: кодифікація, рекодифікація, систематизація, правотворчість, природне право, джерела права, правова система.

Keywords: codification, re-codification, systematization, law-making, natural law, sources of law, legal system.

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальної теорії права та держави*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Дослідження особливостей реалізації антикорупційної політики в Україні та США неможливе без виокремлення структурних елементів антикорупційної політики. Засадами антикорупційної політики 2009 року (єдиним актом, що містив визначення даного поняття) внутрішня структура даного явища правової дійсності не визначалась, натомість антикорупційна політика розкривалась через комплекс заходів (правових, економічних, освітніх тощо), що спрямовані на створення системи запобігання та протидії корупції [1]. Що стосується правової доктрини, то, наприклад, С. Ж. Лазаренко та К. А. Бабенко говорячи про елементи антикорупційної політики в Україні, звертають увагу на нормативно-правові та інституційні основи боротьби з корупцією [2]. Досить слушною є думка А. К. Славицької, яка розмірковуючи щодо складових забезпечення реалізації антикорупційної політики, виокремлює такі її складові: 1) способи формального втілення антикорупційної політики; 2) нормативно-правове регулювання забезпечення реалізації антикорупційної політики; 3) інституційне забезпечення реалізації антикорупційної політики; 4) заходи та способи забезпечення реалізації антикорупційної політики, що в подальшому будуть іменовані як інструменти забезпечення реалізації антикорупційної політики; 5) принципи забезпечення реалізації антикорупційної політики; 6) процедури забезпечення реалізації антикорупційної політики [3, с. 239].

На нашу думку, реалізація антикорупційної політики є механізмом, який працює завдяки таким елементам, як: а) нормативно-правова база, якою врегульовано аспект «легального закріплення» антикорупційної політики держави; б) інституційний механізм (антикорупційні